

Araştırma Makalesi

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Güncel Olayların Kullanım Durumu

Usage Status of Current Events in Social Studies Textbooks

Research Article

Talip Öztürk*¹

Kader Veziroğlu²

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Aralık, 2020
Cilt 2, Sayı 2
Sayfalar: 180-193
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 11.09.2020
Kabul : 09.12.2020

DOI: 10.47770/ukmead.793737

Özet

Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretiminde çeşitli yollar bulunmaktadır. Bu yollardan en çok tercih edileni güncel olayların sosyal bilgiler ders kitabında öğrenme alanına eklenmiş olarak öğretilmesidir. Bu araştırmada amaç, ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların kullanımının incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden, doküman incelemesi yöntemi kullanılan bu çalışmada doküman olarak ortaokul ders kitapları seçilmiştir. Araştırmada 2019-2020 eğitim-öğretim yılında kullanılmış beşinci, altıncı ve yedinci sınıf Sosyal bilgiler ders kitaplarından oluşan bir seçki, veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak bu seçki hali hazırda MEB tarafından ders kitabı olarak kabul görüp kullanıldığından tercih edilmiştir. Ders kitaplarındaki güncel olaylar belirlenerek sınıflara, öğrenme alanlarına ve konulara göre analiz amaçlı tablolar halinde belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, güncel olayların sınıf, öğrenme alanı ve konu dağılımının eşit olmadığını göstermiştir. Sınıf seviyesinin yükseldikçe güncel olay kullanımının arttığı da tespit edilmiştir. Bazı öğrenme alanlarında ise güncel olay kullanımına yer verilmemiştir. İncelenen ders kitaplarında güncel olay kaynağı olarak en çok genel ağ haberi, en az da dergi haberinin kullanıldığı görülmüştür. Ders kitaplarındaki bazı güncel haberlerin kitabın kullanılacağı süreç boyunca güncelliklerini yitirmesi söz konusu olabileceğinden, ders kitaplarında güncel olay kullanılacaksa bunların güncel olabilmesi için mevzuat değişikliğine gidilmesi ve ders kitapları güncellenerek daha sık aralıklarla basılmalı şeklinde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler ders kitabı, güncel olaylar, doküman incelemesi.

Abstract

There are various ways in the teaching of current events in the Social Studies course. The most preferred of these ways is to teach current events in the Social Studies textbook attached to the learning strands. The aim of this study is to examine the use of current events in secondary school Social Studies textbooks. Among the qualitative research methods, the document analysis method was used, and the secondary school textbooks were chosen as the document. A selection of fifth, sixth and seventh grade Social Studies textbooks used in the 2019-2020 academic year was used as a data source in the study. As the data source, this selection was chosen as it is already accepted and used as a textbook by the Ministry of National Education. The current events in the textbooks were determined in tables for analysis purposes, according to classes, learning strands and subjects. The findings have shown that the class, learning area and subject distribution of current events are not equal. It was also found that as the grade level increases, the use of current events increases. In some learning areas, the use of current events is not included. It has been detected that in the textbooks analyzed, the most common network news and least the magazine news were used as the source of current events. Since some current news in the textbooks may be out of date during the course of the book, suggestions have been made that if current events are to be used in the textbooks, the legislation should be amended to keep them up-to-date, and the textbooks should be updated and published more frequently.

Social Studies textbook, current events, document analysis.

Keywords

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

December, 2020
Volume 2, No 2
Pages: 180-193
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 11.09.2020
Accepted : 09.12.2020

DOI: 10.47770/ukmead.793737

¹ Ordu University, Education Faculty, talipozturk@odu.edu.tr

² Ordu University, kdrvr28@gmail.com

GİRİŞ

Sosyal bilgiler eğitiminin temel amacı yaşadığı topluma uyumlu, etkin ve sorumlu vatandaş yetiştirmektir. Bu amaç bağlamında insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği bir toplu öğretim dersi (MEB, 2005) olan Sosyal bilgiler bireye; geçmiş, günümüz ve gelecek arası bağ kurabilme yeteneği kazandırması beklenmektedir. Diğer yandan gelişen teknolojinin eğitim ortamlarında kullanılmaya başlanmasıyla yeni bir öğretmen profili ortaya çıkmaktadır. Teknolojiye uyum sağlayan ve bunu kullanan öğretmenler, kendilerini geliştirerek çağa ayak uydurmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin 21. yüzyılda sahip olması gereken çeşitli beceriler ortaya çıkmıştır (Yaylak, 2019: 16). Böyle bir misyonu üzerine alan Sosyal bilgiler eğitimi bu misyonu yerine getirebilmek için eleştirel düşünen, analiz yapabilen, karar verebilen, problem çözebilen ve medya okuryazarı olan bireyler yetiştirmek durumundadır. Bu açıdan bakıldığında bu ders, öğrencilerin dünyayı ve hayatı anlamalarına ve toplumda yerlerini almalarına olanak sağlar (Zayımoğlu Öztürk, 2018: 25).

Bireyi belirtilen niteliklerle donatabilmek için sosyal bilgiler öğretiminde problem çözme, projeye dayalı öğrenme yaklaşımı, eleştirel medya okuryazarlığı gibi pek çok farklı yöntem kullanılmaktadır. Bu noktadan hareketle eğer sosyal bilgiler eğitimi hem geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilen ve hem de eleştirel medya okuryazarlığı becerisiyle donanmış bireyler yetiştirme görevini yerine getirmek istiyorsa bunu sağlamanın yollarından biri de derslerde güncel olay kullanımudur.

Farklı kaynaklarda farklı biçimlerde tanımlanan “güncel olay” kavramı, birey, toplum ve insanlık üzerine etkisi olan ve etkisi bireye göre farklılık gösteren yeni olaylar olarak tanımlanabilir (Taşkın ve Memişoğlu, 2019). Görsel veya yazınsal medya (televizyon, internet, gazete, dergi vb.) ile topluma aktarılan güncel olayların, güncel olay olarak kabul edilmesi için yeni gerçekleşmiş olması gerekmez, medyada süreklilik arz eden olaylarda güncel olay olarak nitelendirilir (Gedik, 2010). Medya aracılığıyla topluma aktarılan “güncel olayların” derslerde kullanımı ile öğrenciye yaşadığı dünyada gerçekleşen olaylar ve değişimler arasında bağ kurma fırsatı verilir. İçinde yaşadığı topluma duyarlı bireyler yetiştirmek isteyen ideal bir sosyal bilgiler eğitiminin güncel olayları da içermesi gerekmektedir (Gündoğan Bayır, 2016). Bununla birlikte güncel olayların eğitim ve öğretime dâhil edilmesi özellikle geçmiş ve günümüzle ilgilenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin günümüz sorunlarını algılayarak reaksiyon göstermelerine olanak sağlar.

Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde öğretimi üç farklı yaklaşımla gerçekleştirilebilir. Bunlardan ilki güncel olayların derse ek öğretimi şeklinde her ders gününde dersin ilk kısmında haber haritaları düzenleme, haber defterleri oluşturarak haberleri tartışma, bülten tahtası kullanma gibi etkinlikleri içermektedir. Güncel olayların ders kitabında tamamlayıcı veya pekiştirici öğretimi olan ikinci yaklaşım ise konu içeriğine bağlı olarak konuyu tamamlayıcı veya pekiştirici güncel olayların ders kitabına eklenmesiyle öğrenciye aktarılmasını içerir. Güncel olayların ders kitabında öğrenme alanı temelli olarak öğretimini içeren üçüncü yaklaşımda, konu güncel olay çerçevesinde şekillenir ve öğrenciye aktarımı sağlanır (Kiriş Avaroğulları, 2018).

Yukarıda ikinci yaklaşım olarak belirtilen ders kitabında kullanılan güncel olaylar, gerçek hayatın algılanması ve uyum becerisinin kazanılmasında, pekiştirici rol oynamaktadır. Ders kitapları öğretim programından hedeflenen becerilerin öğrencilere kazandırılmasında en önemli materyallerdir. Öğrenciler ders kitabı ve metinler aracılığı ve çevresi ile sosyal etkileşimi sonucunda çeşitli değerleri öğrenir (Mutlu ve Dinç, 2019). Bu yüzden güncel olayların sosyal bilgiler ders kitabında kullanılması büyük önem taşımaktadır (Arın ve Deveci, 2008).

Güncel olayların derste öğretilmesine ilişkin literatürün büyük bir kısmı, bu konuların sınıfta nasıl ele alınacağına ilişkin teorik önerilerden oluşmaktadır (Journell, 2010, 111). Bu konuda ülkemizde yapılan ilk çalışmalardan biri (Kadioğlu, 1996), ders kitaplarında kimyasal kavramların öğretilmesiyle ilgili olarak güncel olay benzetmelerine yeterince yer vermediği, verilen örneklerin de kalite açısından yetersiz olduğunu ileri sürmektedir. Güncel olayların sosyal bilgilerde yeri ve varlığı ile ilgili çalışmaların (Haas ve Laughlin, 2000; Wilson ve diğerleri, 1999) yanında, güncel olayların sosyal bilgilerde olmasının öğrenci alışkanlıkları üzerine etkilerini incelendiği çalışmalar da görülmektedir (Anderman ve Johnston, 1994). Ayrıca güncel olayların ders kitaplarında kullanılması ile ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerilerden oluşturulmuş çalışmalar mevcuttur. Yapılan bu çalışmalar neticesinde güncel konulardan faydalanılarak zenginleştirilen sosyal bilgiler dersinin öğrencilerde; derse ilginin ve tutumun olumlu yönde değişmesine ve derslerin daha zevkli işlenmesine katkıda bulunduğu (Bekret, 2019; Deveci ve Arın, 2008; Kaltsounis, 1987; Michaelis ve Garcia, 1996; Smith, 1963), akademik başarıyı artırdığı ve kalıcı öğrenme sağladığı (Akengin ve İbrahimoglu, 2010; Batti, 2016; Gündoğan Bayır, 2010a; Deveci ve Arın, 2008; Deveci, 2007; Ünlüer, 2008; Zemin 2013), eleştirel düşünmeyi (Gündoğan Bayır, 2010b) ve karar verme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiş (Akdaş, 2013), dahası sosyal problemlere farkındalık becerisi kazandırma açısından olumlu etkileri saptanmıştır (Dinç ve Acun, 2017; Eryılmaz, 2015; Eryılmaz ve Köse, 2017; Kabapınar ve Baysal, 2004). Taşkın ve Memişoğlu (2019) tarafından yapılan araştırma sonucunda, güncel olayların öğretimde kullanımının önemli olduğu belirtilmiş olduğu halde, öğrenme alanlarına göre güncel konu dağılımının eşit olmadığı belirtilmiş ve öğrencilerde güncel konulara duyarlılık oluşturmak amacıyla ders kitaplarında daha fazla güncel olay kullanımı ihtiyacı dile getirilmiştir. Araştırmaların bazılarında ise sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olaylara yer verilmesinin faydalı bulunduğu fakat yeterli miktarda olmadığı (Akdağ vd., 2014; Gedik, 2010; Memişoğlu ve Güçin, 2017) ve konulara göre güncel olay dağılımının eşit olmadığı belirtilmiştir (Taşkın ve Memişoğlu, 2019). Akkan ve Akhan (2020), öğretmen yetiştirme sürecinde üniversitelerde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncel olayları değerlendirebilmek için güncel olayları değerlendiren bir ders almalarını ya da mevcut derslerinde güncel olayları sık sık değerlendirmelerinin sağlanmasını önermektedirler.

Yapılan çalışmalarda da belirtildiği üzere, güncel olay eksikliğine vurgu yapılarak güncel olay sayısının ders kitaplarında ve ders uygulamalarında arttırılması ihtiyacı ortadadır. Bu çalışma ile ortaokul beşinci, altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanılan güncel olayların sınıf, öğrenme alanı ve konu bazında kullanım durumu incelenerek alana katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırmanın genel amacı kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yıllara göre sınıf ve kitap bazında güncel olaylara yer verilme durumu nasıldır?
- 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?
- 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?
- 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında güncel olayların kullanım durumu nedir?

YÖNTEM

Bu başlık altında aşağıda sırayla önce araştırma desenine ve sonrada veri kaynağı, verilerin toplanması ve verilerin analizi işlemlerine yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Nitel araştırma deseninde tasarlanmış olan bu çalışmada amaca uygun olacak şekilde doküman incelemesi yöntemi benimsenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelenmesi, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Veri Kaynağı ve Verilerin Analizi

Bir çalışmada hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Eğitim alanında veri kaynağı olarak kullanılacak dokümanlar; ders kitapları, program (müfredat) yönergeleri, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları, öğrenci ders ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmi belgelerden oluşabilir. (Bogdan ve Biklen 1992).

Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaokul ve imam hatip ortaokulu beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerine ücretsiz sağlanmış olan sosyal bilgiler ders kitapları oluşturmaktadır. Kitaplar 2019-2020 eğitim-öğretim yılında kullanılan ders kitapları arasından seçilmiştir. Özellikle bu kitapların seçilmesi ise hitap ettikleri öğrenci yaş grubu ile ilişkilendirilmiştir. Bu yaş grubu öğrencilerde sosyal çevre ile etkileşimin yani öğrencinin topluma adaptasyonunun gerçekleştiği yaş olarak düşünüldüğünden kitaplarda kullanılan güncel olayların öğrenci üzerine etkisi oldukça önem arz etmektedir.

Doküman incelenirken literatürde çok sık yer alan ölçütler kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Bu ölçütler dokümana erişim, özgünlük kontrolü, dokümanların anlaşılması, verilerin analizi ve kullanımınıdır (Demir ve Atasoy, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışma da dört temel ilke çerçevesinde yapılmıştır. Bu amaçla ilk olarak çalışmada kullanılacak kaynak kitaplar belirlenmiş ve temin edilmiştir. Daha sonra kitapların orijinallik kontrolü yapılarak çalışmaya başlanılmıştır. Belirlenmiş olan üç ders kitabı (5., 6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı) derinlemesine analiz edilerek haber niteliğindeki tüm güncel olaylar buldukları kitap, öğrenme alanı, konu ve alıntılındıkları kaynak türüne göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma; Taşkın ve Memişoğlu (2019) tarafından yapılan sınıflandırmaya benzer şekilde haber kaynağı türüne göre gazete haberi (GH), dergi haberi (DH), genel ağ haberi (GA), Türkiye İstatistik Kurumu araştırma verileri (TUİK) ve afişler (Af) şeklinde kısaltmalarla yapılmış ve elde edilen veriler tablolara dökülmüştür. Belirlenen güncel konuların güncellik tanımına uygunluğuna ve güncelliğini koruduğuna dikkat edilerek sadece fotoğraf ile verilmiş olanlara yer verilmiştir. Haber kaynağı belli olmayan güncel olaylara çalışmada yer verilmemiştir.

Bu çalışmada, doküman analizi sonucu elde edilen verilerin düzenlenerek ve yorumlanarak okuyucuya sunulmasını sağlayan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğe göre veriler belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Buna bağlı olarak bulgular için neden-sonuç ilişkisi kurulur ve çıktının durumuna göre olgular arasında kıyaslamalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda veriler yukarıda belirtilmiş sınıflandırmaya göre tablolarda yer alan verilerin görsellerine de yer verilerek tespitler veya pekiştirmeler yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini belirlemek amacıyla kaynak kitaplardan haber niteliğinde belirlenmiş güncel olaylar yazarlar tarafından incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılığı olan güncel haberlerin sayıları belirlenmiştir. Daha sonra araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman (1994)'ın belirttikleri formül kullanılmıştır. Bu hesaplamada sonuç % 86 bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda incelenen kitapların kullanım süresi, geçerlik süresi ve kitapta yer alan güncel olay sayısı ele alınmış ve inceleme sonuçları tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.*Ders Kitaplarında Güncel Olayların Kullanım Sıklığı ve Kitapların Geçerlilik Süresi*

Sınıf	Kullanım Başlangıç Yılı	Geçerlilik Süresi	Güncel Olay Sayısı
5. sınıf	2018-2019	5 yıl	30 adet
6. sınıf	2019-2020	Belirtilmemiş	45 adet
7. sınıf	2019-2020	5 yıl	52 adet

Tablo 1’de beş, altı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların sınıf düzeyine göre yer alma durumu adet ölçütünde verilmiştir. Bu ölçüt üç sınıf baz alınarak kıyaslamaya tabi tutulduğunda en çok güncel olayın (f=52) yedinci sınıf, en az güncel olayın (f=30) beşinci sınıf ders kitabında yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca beşinci sınıf ders kitabı 2018-2019, yedinci sınıf ders kitabı ise 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kullanılacağı belirtilmiş fakat altıncı sınıf ders kitabı 2019-2020 eğitim öğretim yılında ders kitabı olarak kullanılmasına rağmen geçerlilik süresi belirtilmemiştir.

Ders kitaplarında verilen güncel olaylar öğrenme alanı ve konu dağılımlarına göre haber kaynağı türleri de belirtilerek sınıflandırılmış ve analiz sonuçları Tablo 2, tablo 3 ve tablo 4’te verilmiştir. Sınıf dağılımı göz önüne alındığında ders kitaplarında 5.sınıfta 30, 6.sınıfta 45 ve 7.sınıfta 52 güncel olay tespit edilmiştir. Öğrenme alanları ve konular dağılımı incelendiğinde üç ders kitabında da rastgele bir güncel haber dağılımı tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrenme alanlarında güncel haberlere yer verilmediği görülmektedir.

İncelenen kitaplardaki güncel olaylar, haber kaynakları açısından kategorilendirilmiş, haber kaynağı türünde yüzdeler oranları hesaplanmış ve sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.*Güncel Olayların Kaynağına Göre Kullanım Sıklığı*

Güncel Olay Kaynak	f	%
Genel Ağ Haberi (GA)	88	69,3
Afişler (Af)	19	14,9
Türkiye İstatistik Kurumu Araştırma Verileri (TUİK)	10	7,9
Gazete Haberi (GH)	9	7,1
Dergi Haberi (DH)	1	0,8
Toplam	127	100

Tablo 2’e göre, ders kitaplarında güncel olay kaynağı olarak en çok Genel Ağ Haberi (%69,3)’nin, en az da Dergi Haberi (%0,8)’nin kullanıldığı dikkat çekmektedir.

5. Sınıf Ders Kitabı Analizi

Tablo 3.*Beşinci Sınıf Ders Kitabında Güncel Konuların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı*

Öğrenme Alanı	Konular	Haber Kaynağı	f	%
1. Birey ve Toplum	Haklar	GA	3	10
2. Kültür ve Miras	Uygurluklar	GA	1	3,3
	Kültürümüz	GA	2	6,6
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Doğal Afetler	GH	5	16,6
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Güvenilir Bilgi	TUİK	1	3,3
	Bilim İnsanları	GA	4	13,3
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Yeni Fikirler	GH	1	3,3
	Yeni Fikirler	GA	1	3,3
6. Etkin Vatandaşlık	Kurumlar	Af	1	3,3
	STK	Af	6	20
	Bayrağımız	GA	2	6,6
7. Küresel Bağlantılar	Ekonomi	GH	2	6,6
	Turizm	GA	1	3,3
Toplam			30	100

Tablo 3’te belirtilen 30 adet güncel haberden 14 tanesi GA, 8 tanesi GH, 7 tanesi Af ve 1 tanesi de TUİK verisi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın ikinci alt problemi doğrultusunda yapılan inceleme doğrultusunda, beşinci sınıf ders kitabında yer alan 30 güncel olaydan 14’ü GA, 8’i GH, 7’si Af ve 1’i de TUİK verisi olarak belirlenmiştir.

5. sınıf ders kitabında “Birey ve toplum” öğrenme alanında hak ve sorumluluklar konusunda çocuk hakları anlatıldıktan sonra 19.06.2018 tarihli genel ağ haberine (s.28-29) ve 12 Mayıs 2016 tarihli gazete haberine (s.28) yer verilmiştir. İlk haberde mülteci olup ülkemizde bulunan ailelerin 5 yaş altı çocuklarına UNICEF’in katkılarıyla Sağlık Bakanlığı tarafından aşı

kampanyası düzenlendiğinden bahsedilmektedir. İkinci haberde ise ülkemizde mevsimlik işçi olarak çalışan aileleriyle göç etmek zorunda kalan çocuklarının okul öncesi eğitiminden bahsedilmiştir. Bu haberle öğrencinin hakların sunulması hususunda mülteci veya göçmen ayrımı yapılmaksızın herkese sunulması gerektiğinin kavranması amaçlanmıştır. Haberlerde belirtilmiş olan mültecilik ve göçmenlik durumu süreklilik arz ettiğinden haberler eski olsalar da güncelliklerini korumaktadırlar. Söz konusu güncel olaylar Görsel 1 ve Görsel 2’de verilmiştir.

Sağlık Bakanlığı’ndan Misafir Çocuklara Aşı Kampanyası

Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF’in katkılarıyla T.C. Sağlık Bakanlığı, 5 yaş altı misafir (mülteci, göçmen vb.) çocuklar için bir aşı kampanyası başlattı. Aşı kampanyası kapsamında çocukların aşılama durumlarının kontrol edilmesi ve eksik olan aşılarının yapılması planlanmaktadır. Aşılar, Sağlık Bakanlığı personeli tarafından ücretsiz olarak yapılacaktır. Bazı çocuklarda aşıların tekrarlanması gerek-

tiğinden aşı sonrasında verilen aşı kartı saklanmalıdır. İhtiyaç durumunda aşı kartıyla en yakın Kızılay sağlık merkezine gidilerek aşılarının devamı yaptırılabilir. Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan bu aşılar başta difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, menenjit, kızamık, sarılık olmak üzere çocukların çeşitli hastalıklardan korunmasını sağlamaktadır.

Genel Ağ’dan düzenlenerek alıntılanmıştır (19.06.2018).

Görsel 1: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Tarım İşçilerinin Çocuklarına Okul Öncesi Eğitim

Adana’da mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuklarına yönelik okul öncesi eğitim sınıfı kuruldu. Yüreğir Belediyesinden yapılan yazılı açıklamaya göre Doğanekent Mahallesi’nde, tarım işçilerinin çocuklarına okul öncesi eğitim vermek üzere sınıf açıldı. Her gün 25 çocuğun kaldıkları yerlerden araçla alınarak sınıfa getirildiği, öğrencilerin çeşitli etkinliklere katıldığı

belirtili. Yüreğir Belediye Başkanı’nın bu konudaki görüşlerine kulak verelim: Çocukların zihinsel ve bedensel gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanması için bu yaşta verilen eğitimler çok önemli. Sabahdan akşama kadar tarlada çalıştıkları için mevsimlik tarım işçilerinin bir kısmı çocuklarıyla yeterince ilgilenemiyorlar. Bu nedenle mevsimlik işçilerimizin çocuklarını buldukları yerlerden alıyoruz, hazırladığımız sınıflarda onlara okul öncesi eğitimi veriyoruz ve sağlık kontrollerini yapıyoruz. Onları mutlu görmek bizi de mutlu ediyor. Bu hizmetleri imkânlarımız elverdiği ölçüde devam ettireceğiz.

12 Mayıs 2016 tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Görsel 2: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

5. sınıf ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında doğal afetler ve yaşantımıza etkileri ile ilgili bilgiler verildikten sonra ‘17 Ağustos 2014 Habertürk Gazetesi’ haberine yer verilmiştir (s.86). Bu habere ilişkin alıntı Görsel 3’te sunulmuştur.

17 Ağustos 1999 Depremi

Marmara depreminde resmî rakamlara göre 17 bin 480 kişi hayatını kaybetti.

17 Ağustos 1999 sabahı, yerel saatle 03.02’de gerçekleşen, Kocaeli/Gölcük merkezli deprem, can ve mal kaybına yol açtı. 17 Ağustos 1999 depremi, başta Kocaeli, İstanbul ve Yalova olmak üzere geniş bir çevrede hissedildi. Yaklaşık 16 milyon insan, bu depremden değişik düzeylerde etkilendi. Bu nedenle Marmara depremi Türkiye’nin yakın tarihini derinden etkileyen en önemli olaylardan biridir.

Depremin Türkiye sanayisinin en gelişmiş olduğu yerlerde meydana gelmesi ve çok geniş bir alanı etkilemesi ülkede büyük sıkıntılara neden olmuştur. Deprem sonucunda 17.480 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 23.781 vatandaşımız yaralanmış, 505 vatandaşımız ise sakat kalmıştır. Deprem sonucunda 285.211 konutun hasarlı olduğu tespit edilmiştir.

17 Ağustos 2014 tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Görsel 3: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-3

Bu güncel olayın kullanmasındaki amacın öğrencilerde doğal afetlerden biri olan depreme yönelik farkındalık oluşturmak ve önlem anlamının önemini kavranmasına yardımcı olmak olduğu düşünülmektedir. Ayrıca konu içeriğine bağlı olarak ülkemizin deprem kuşağında yer almasından dolayı bireylerin deprem gerçeğiyle ve duyarlılığı ile büyümesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Haber 1999 yılına ait olmasına rağmen, ele aldığı konunun deprem olması ve deprem konusunun güncelliğini kurması bu haberin güncel olay olarak değerlendirilmesini gerekli kılmıştır.

Aynı kitapta “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında bilim insanları ile ilgili bilgilendirmenin ardından ‘12.02.2018’ tarihli genel ağ haberine yer verilmiştir (s.108). Haber içeriği görsel 4’te sunulmuştur.

Genel Ağ'dan düzenlenerek alıntılanmıştır (12.02.2018).

Görsel 4: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-4

Bu güncel olayın kullanılmasındaki amacın ülkemizin yetiştirdiği bilim insanlarını tanıtmanın yanında öğrencilere başarılı bireyler olabilme özgüveni kazandırmak olduğu da söylenebilir. Haber tarihine bakıldığında 2018 yılına ait olmasına rağmen ödüllendirilmiş olmasının etkilerinin devamlılığı olayın güncelliğini koruduğunu göstermektedir.

5. sınıf ders kitabının “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında halka hizmet veren kurumlar anlatıldıktan sonra yayımlanma tarihi belirtilmemiş genel ağdan alıntılanmış bir habere yer verilmiştir (s.158). Bu haberde kış aylarında evsizlerin İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından bakımlarının üstlenildiğinden bahsedilmektedir. Bu haber güncelliğini olay her yıl tekrarlandığından dolayı korumaktadır. Bu güncel olayın sunulma gerekçesinin, bireylerde sosyal devlet anlayışından hareketle devletin vatandaşlara karşı sorumlu olduğu bilincinin gelişmesi olduğu düşünülmektedir. İlgili görsel aşağıda sunulmuştur.

Görsel 5: Beşinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-5

6. Sınıf Ders Kitabı Analizi

Tablo 4.

Altıncı Sınıf Ders Kitabında Güncel Olayların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	Konular	Haber Kaynağı	f	%
1. Birey ve Toplum	Dil	Af	4	8,8
	Değerlerimiz	GA	5	11,1
	STK	Af	4	8,8
2. Kültür ve Miras	Tarih	DH	1	2,2
	Tarih	GA	3	6,6
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	-	-	-	-
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	Teknoloji	GA	4	8,8
	Emeğe Saygı	GA	1	2,2
	Emeğe Saygı	Af	1	2,2

5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Topraklarımız	TÜİK	1	2,2
	Vergi	Af	2	6,6
				2,2
	Nitelikli İş Gücü	GA	1	
6. Etkin Vatandaşlık	Karar Alma Süreci	GA	2	4,4
	STK	GA	3	6,6
	Demokrasi	GA	1	2,2
	Haklarımız	GA	1	2,2
	Türk Kadını	GA	3	6,6
7. Küresel Bağlantılar	Dış Politika	GA	8	17,7
Toplam			45	100

Tablo 4'te belirtilen 45 adet güncel haberden 32 tanesi GA, 1 tanesi DH, 11 tanesi Af ve 1 tanesi de TÜİK verisi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın üçüncü alt problemine yönelik yapılan analiz sonucunda, altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabında tespit edilmiş 45 güncel olaydan 32'si GA, 1'i DH, 11'i Af ve 1'i de TÜİK verisi olarak belirlenmiştir. Ayrıca "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında güncel olay kullanımına yer verilmediği tespit edilmiştir.

Altıncı sınıf ders kitabında "Birey ve Toplum" öğrenme alanında dilimiz konusu öğrenciye aktarıldıktan sonra yayımlanma tarihi belirtilmemiş genel ağ haberleri olarak afişlere yer verilmiştir (s.20). Bu haberlerde günlük hayatta konuşulan Türkçeye ve Türkçe dilinin içinde barındırdığı yabancı kelimelere dikkat çekilmiştir. Öğrencilerin anadillerinde kullandıkları kelimelere dikkat etmeleri ve dillerini korumaları farkındalığı oluşturmayı hedefleyen ilgili afiş haber T.C. Cumhurbaşkanlığı internet sitesinden düzenlenerek kitaba eklenmiştir. Çok yeni bir afiş olmamasına rağmen dilin yabancı kelimelerle tahribatını içermesinden ve konunun güncel olmasından dolayı güncel olay olarak değerlendirilmiştir. İlgili afiş görsel 6'da sunulmuştur.

Görsel 6: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Altıncı sınıf ders kitabında "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanında bilim ve teknoloji kavramları öğrenciye aktarıldıktan sonra 23.11.2017 ve 28.11.2017 tarihli genel ağ haberlerine yer verilmiştir (s.144, s145). İlgili haberin görselleri Görsel 7 ve 8'de sunulmuştur.

Görsel 7: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

Görsel 8: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-3

Bu haberler öğrenciye bilim ve teknolojide gelen aşamalar hakkında bilgi vermektedir. Öğrencinin algısını geliştirmek amacıyla bilim ve teknolojide dünyadaki gelişmelerin ne düzeyde olduğu görselleştirilerek aktarılmıştır. Ayrıca bilim ve teknolojideki ileri gelişmelerden sayılan insansı robotlar ve yapay zekâ ile ilgili güncel olaylarla konu daha ilgi çekici hale getirilmiştir. Bu haberlerde kullanılan görseller yazar tarafından genel ağ haberlerinden seçilerek yazının ilgi çekiciliğini arttırmak ve görsel olarak öğrencide ilgi uyandırmak hedeflenmiş olabilir.

6. sınıf ders kitabında “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında ilgili konu anlatıldıktan sonra 01.11.2017 tarihli genel ağ haberine yer verilmiştir (s.221). Haber ile kadına yönelik şiddete dikkat çekilmiş olup aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadelenin de kararlılıkla devam ettiği dile getirilmiştir. Bu güncel olaya yer verilmesindeki amacın kadına yönelik her türlü şiddetin bir insanlık suçu olduğu bilincinde bireyler yetiştirmek olduğu düşünülmektedir. İlgili görsel aşağıda sunulmuştur.

Görsel 9: Altıncı Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-4

7. Sınıf Ders Kitabı Analizi

Tablo 5.

Yedinci Sınıf Ders Kitabında Güncel Olayların Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	Konular	Haber Kaynağı	f	%
1. Birey ve Toplum	İletişim	GA	6	11,5
2. Kültür ve Miras	Tarih	GA	5	9,6
	Tarih	Af	1	1,9
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşam	GA	7	13,5
	İstatistik	TÜİK	8	15,4
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	-	-	-	-
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi	GA	1	1,9
	Sosyal Hayat	GA	4	7,7
6. Etkin Vatandaşlık	Demokrasi	GA	1	1,9
	Anayasa	GA	7	13,5
	Daha Fazla Demokrasi	GH	1	1,9
	Daha Fazla Demokrasi	GA	1	1,9
7. Küresel Bağlantılar	Küresel Sorunlar	GA	10	19,2
Toplam			52	100

Tablo 5'te belirtilmiş 52 adet güncel haberden 42 tanesi GA, 1 tanesi GH, 1 tanesi Af ve 8 tanesi de TÜİK verisi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın dördüncü alt problemine yönelik yapılan analiz sonucunda, yedinci sınıf ders kitabında yer alan 52 güncel olaydan 42'si GA, 1'i GH, 8'i Af, 1'i de TÜİK verisi olarak belirlenmiş ve 4. öğrenme alanında güncel olay kullanımına yer verilmediği tespit edilmiştir.

7.sınıf ders kitabında Türk Tarihine Yolculuk başlıklı "Kültür ve Miras" öğrenme alanında ilgili konuda 01 Şubat 2016 tarihli gazete haberine yer verilmiştir (s.36). Gazete kaynaklı olan bu haberle öğrencilerin kendi geçmişine yolculuk yapması sağlanmıştır. Osmanlı Devletinin kurucusu olan Kayı Boyuna ait mezarlıkların tespiti ile ilgili olan haberle bu boyun Anadolu'daki yerleşim yerleri ile bağlantı kurulabileceği öğrenciye aktarılmak istenmiştir. Türklerin bu bölgede yaşamlarını sürdürmeleri nedeniyle haber geçmişle ilgili gibi görünse de Türklerin yerleşim yerleri ile ilgili araştırmalar devam ettiği için güncelliğini korumaktadır. İlgili örnek görsel 10'da sunulmuştur.

Görsel 10: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-1

Ayrıca aynı öğrenme alanında (Kültür ve Miras) Tarih başlıklı konuda Osmanlı döneminde yapılmış olan bir köprünün restorasyonunun TİKA tarafından yapıldığı haberine yer verilmiştir (s.42). Kültürel değerlerimizden biri olan bu köprü Türkiye topraklarında yer almasa da restorasyonu ile öğrencilere tarih ve kültürel değerlerle olan bağları korumanın önemi vurgulanmış olabilir. TİKA'nın resmî sitesinden alıntılanarak düzenlenmiş bu habere göre restorasyon 2018 yılında gerçekleşmiş olduğundan, haberin güncelliğini koruduğu değerlendirilmektedir.

Tarihi Köprü TİKA Eliyle Restore Edildi

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Balkanlar'daki en büyük restorasyon projelerinden Tarihi Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü Restorasyonu Projesi'ni başlattı. Bu proje ile Bosna Hersek'teki ortak kültürel miras koruma altına alınarak köprünün gelecek nesillere aktarılmasına imkân sağlandı.

Osmanlı tarihinin en önemli sadrazamlarından biri olarak kabul edilen Sokullu Mehmet Paşa adına Bosna Hersek'in doğusundaki Vişegrad (Vişegrad)

şehirinde Mimar Sinan tarafından inşa edilen Drina Köprüsü, ülkedeki en önemli Osmanlı eserleri arasında yer alıyor. Drina Nehri üzerine 1571-1577 yıllarında inşa edilen ve "Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü" olarak da bilinen tarihi köprü, Mimar Sinan'ın Bosna Hersek'teki imzası olarak bugün de tüm ihtişamıyla dimdik ayakta duruyor. Osmanlı'nın en parlak döneminde üç padişaha sadrazamlık yapan Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan bu köprü, hem teknoloji tarihi hem de dünya kültür tarihi açısından büyük önem taşıyor. O dönem Bosna vilayeti ile başkent İstanbul arasındaki anayol üzerinde inşa edilen köprü, etrafındaki köy ve şehirlerin gelişmesinde de anahtar rol üstlenmişti. Tarihi köprü, gerek mimarisi gerekse heybetiyle görenleri âdeta büyülüyor. UNESCO tarafından 2007 yılında Dünya Kültür Mirası Listesi'ne de alınan köprü, aynı zamanda dünya kültür mirası içinde yer alan 6 tarihi köprüden biri olarak biliniyor. Zaman içinde zarar gören Drina Köprüsü'nün, restorasyon çalışmaları 2016'da tamamlandı.

TİKA, tarihi mirasın korunması, gelecek kuşaklara aktarılması, etnik ve dini zenginliğin olduğu bölgede birlikte yaşama kültürüne destek olmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. TİKA, Osmanlı'nın 550 yıl hüküm sürdüğü Balkanlar'daki ecdat yadigarı eserlerin restorasyonuna ve bunların geleceğe taşınmasına büyük önem vermektedir. Bu kapsamda, Kosova'da Prizren Askeri Rüştiye Mektebi, Makedonya'da Sultan Murat Camisi, Romanya'da Mamut Yazıcı Camisi, Karadağ'da Ulçin Ali Paşa Hamamı, Bosna Hersek'te Karagözbey Medresesi, Macaristan'da Gül Baba Türbesi, Sırbistan'da Ram Kalesi başta olmak üzere 100'e yakın ecdat yadigarı eseri TİKA ayağa kaldırıyor.

www.tika.gov.tr (Düzenlenmiştir.)

Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü, Bosna Hersek

2.18

Görsel 11: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-2

Yedinci sınıf ders kitabında "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında İstatistik başlıklı konuda TÜİK verilerine yer verilmiştir (s.107, s.110). TÜİK'in resmi internet sitesinden düzenlenerek ders kitabına eklenmiş verilerde nüfus artışları hakkında bilgi verilmektedir. Nüfus artışındaki süreklilikten bahsedildiğinden ve bu artışın günümüzde de devam etmesinden dolayı güncel haber kaynağı olarak değerlendirilen bu veriler, öğrencide nüfus dinamikleri hakkında bilgilendirme olarak düşünülebilir. Buna bağlı olarak öğrenci nüfus artışının sebeplerini, artışın kaynaklarını algılayarak konu hakkında bilgilendirilmiş olmaktadır. İlgili haber Görsel 12'de verilmiştir.

Tablo 3.1

Yıllar	İstanbul'un Nüfusu
2010	13.255.685
2011	13.624.240
2012	13.854.740
2013	14.160.467
2014	14.377.018
2015	14.657.434
2016	14.804.116
2017	15.029.231

www.tuik.gov.tr

Tablo 3.2: Yıllara Göre Türkiye'nin Toplam Nüfusu

Yıllar	Toplam Nüfus
2000	64.729.501
2002	66.401.851
2004	68.010.215
2006	69.729.967
2008	71.517.100
2010	73.722.988
2012	75.627.384
2014	77.695.904
2016	79.814.871

www.tuik.gov.tr

Görsel 12: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-3

7. sınıf ders kitabında "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında demokrasi ve yaşam başlıklı konuda şiddetin etkileri öğrencilere anlatıldıktan sonra 12.05.2018 tarihli gazete haberine yer verilmiştir (s.197). Haber görsel 13'te sunulmuştur.

“Şiddet ortamı çocuğu suça sürüklüyor”

Mersin Barosu Silifke İlçe Temsilcisi Av. Gürhan Dölek, okul yönetimi ve öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen eğitim çalışmasında, Mersin Barosu Çocuk Hakları Merkezi Silifke Temsilcisi Av. İslam Kurthan Açıkbaş, Türk

Ceza Kanunu'nda Suç Teşkil Eden Davranışlar' ve 'Suç Sayılan Davranışların Hukuki Sonuçları' konularında yapmış olduğu sunum kapsamında öğrenciler bilgilendirilerek, suç işleme oranının düşürülmesi konusunda

Mersin Barosu ile Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü arasında imzalanmış protokol kapsamında, çocukların suç sayılan olumsuz davranışlardan kaçınmaları ve karşılaşılabilecek cezai neticelerden zarar görmelerinin önlenmesi amacıyla, Mersin Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından öğrencilere yönelik düzenlenen eğitim çalışmaları Silifke Gevher Nesepi Anadolu Lisesi'nde yapıldı.

farkındalık yarattığı. Şiddet ortamında yetişen çocukların suça sürüklendiğini ifade eden Av. İslam Kurthan Açıkbaş, "Ailelerin ilgisizliği ve aile içindeki şiddet, istismar, haber içeriklerinde, film ve dizilerde şiddet unsurlarının fazlaca yer alması, sokakta ve okula şiddet olaylarının yaygınlaşması, çocuğu suça

sürüklemekte, suç işleme oranını artırmaktadır. Kısacası, çocuğu suça iten etkenler arasında, ailenin, çevrenin ve eğitimin önemli rolü vardır" diye konuştu. Çocukların interaktif olarak katıldığı eğitim çalışmasının sonunda okul yönetimi ve öğrenciler, Mersin Barosu'na ve Silifke İlçe temsilcilerine teşekkür etti. (Bülten)

6.14

Gazete haberi, 12 Mayıs 2018

Görsel 13: Yedinci Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Güncel Olay Örneği-4

Görsel 13'te verilen gazete haberinde, şiddet ortamının çocuklarda suça eğilim ve olumsuz davranışlar gibi olumsuz etkilerinin olduğu vurgulanmıştır. Sunulan güncel olaydaki amacın öğrenciye veya akranlarına bu tür durumlarla karşılaşmaları halinde yardım talep edebilecekleri kurumların bulunduğu farkına varmaları ve haklarını savunabilme kabiliyeti gösterebilmelerinin önemli olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüz teknolojisi ders materyali anlamında birçok seçenek sunmaktadır. Fakat ders kitapları, eğitim sistemleri içerisinde günümüze kadar en çok ihtiyaç duyulan eğitim-öğretim materyali olmuş ve dönemin müfredat programlarına göre içeriği değişse de öğretmen ve öğrenciler için vazgeçilmezliğini her zaman korumuştur (Ulusoy, 2008). Özellikle öğretim programı içeriğinin sistematik ve planlı bir yapıda öğrenciye aktarılmasında ders kitapları önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden öğretim programlarının içeriğini öğrenciye aktarabilmek ders kitapları ile mümkündür (Gülersoy, 2013). Benzer bir konuda yapılmış araştırma sonuçları (Dinç ve Acun, 2017), sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olay öğretiminde ders kitaplarını vazgeçilmez bir öğretim aracı olarak görmeye devam ettiklerini göstermektedir. Bu nedenle güncel olayların kullanıldığı sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özelliklerinin analiz edilmesi ile kitapların gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Ayrıca gelişim ve değişimin hızla yaşandığı günümüzde, güncel olayların da aynı hızla değiştiği bilinmekte ve bu hızlı değişimin ders kitaplarına yansımaları özellikle kitapların kullanım süreleri (5 yıl) düşünüldüğünde yetersiz kaldığı söylenebilir. Bu nedenle mevzuat değişikliğine gidilip ders kitaplarının kullanım sürelerinin güncel olay değişim hızında güncellenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Güncel olaylar, sosyal bilgiler konu alanının bugününü oluşturan ve geçmişle bağlantı kurulmasında köprü görevi görerek olaylara eleştirel yönden bakmayı sağlayan sosyal olaylar olarak ifade edilmiştir. sosyal bilgiler içeriğini güncel olaylarla ilişkilendirilmesi ile bu dersin sosyal yaşama dönük yönüyle öğrencilerin toplumsal olgu ve olayların somut örneklerini görmelerine, yorumlamalarına, farklı görüşlerin varlığını kabullenmelerine, hayatın hatasız olmadığını fark etmelerine dolayısıyla derste öğrendikleri ile hayat arasında ilişki kurmalarına yardımcı olmaktadır (Gürkan, 2009).

Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların kullanımının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

- Beşinci sınıf ders kitabında 30, altıncı sınıf ders kitabında 45, yedinci sınıf ders kitabında 52 güncel olay kullanıldığı görülmüştür. Veriler sınıf seviyesinin yükseldikçe güncel olay kullanımının arttığını göstermektedir. Bazı öğrenme alanlarında ise güncel olay kullanımına yer verilmediği görülmektedir.
- Beşinci sınıf ders kitabında yer alan 30 güncel olaydan 14'ü genel ağ haberi, 8'i gazete haberi, 7'si tanıtım afişi ve 1'i de Türkiye İstatistik Kurumu verisi olarak belirlenmiştir.
- Altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabında tespit edilmiş 45 güncel olaydan 32'si genel ağ haberi, 1'i dergi haberi, 11'i tanıtım afişi ve 1'i de Türkiye İstatistik Kurumu verisi olarak belirlenmiştir. Ayrıca 3. öğrenme alanında güncel olay kullanımına yer verilmediği tespit edilmiştir.
- Yedinci sınıf ders kitabında yer alan 52 güncel olaydan 42'si genel ağ haberi, 1'i gazete haberi, 8'i tanıtım afişi, 1'i de Türkiye İstatistik Kurumu verisi olarak belirlenmiştir. 4. öğrenme alanında güncel olay kullanımına yer verilmediği görülmüştür.
- İncelenen ders kitaplarında güncel olay kaynağı olarak en çok Genel Ağ Haberi (%69,3)'nin, en az da Dergi Haberi (%0,8)'nin kullanıldığı görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde, önceki araştırmaların bulguları ile bu araştırma bulgularının benzerlik gösterdiği hususlar olduğu anlaşılmaktadır. Ders kitaplarının güncel olayları içermesi / yeterliği konusunda yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir. Değirmenci ve İltar (2017)'in yapmış oldukları araştırma bulguları, araştırmaya katılan öğretmenlerin mevcut

coğrafya ders kitaplarının güncel olay öğretimi açısından yeterli olmadığını düşündüklerini göstermiştir. Yine aynı araştırmada öğretmenler, artık geçerliliği yitirmiş güncel olmayan olayların bile ders kitaplarına dâhil edildiğini belirtmişlerdir. Çelikkaya ve Yakar (2015) tarafından yapılan araştırmada, ders kitaplarındaki güncel konu ve olayların seçimine yeterince dikkat edilmediği belirtilmektedir. Bu doğrultuda, güncel olayların seçiminde titiz davranılması gerektiği belirtilmektedir. Akdağ ve diğerlerine (2014) göre öğretmenler, sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların yetersiz olduğunu ve bu sorunu çözmek için kitapların her yıl yenilenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Memişoğlu ve Güçin (2017) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin güncel konuları sosyal bilgiler dersinin tamamlayıcısı olarak gördükleri, derste yeri geldikçe kullandıklarını ve ders kitaplarının güncel konular açısından yetersiz olduğu belirtilmektedir. Yapılan bir başka çalışmada (Bozkurt, 2017) ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir kısmı sosyal bilgiler ders kitaplarındaki güncel olayların oranının artırılmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir. Güncel olayların ders kitabında kaç tane olursa yeterli olacağına ilişkin genel bir kabul yoktur. Bu çalışmada incelenen kitaplarda, 5. sınıf ders kitabında 30, 6. sınıf ders kitabında 45, 7. sınıf ders kitabında 52 adet güncel olay tespit edilmiştir. Bu sayının yıllar geçtikçe artırılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bir diğer husus ise, güncel konuların sınıf düzeyi yükseldikçe daha çok verilmesidir. Taşkın ve Memişoğlu (2019)'un bulgularına göre, sosyal bilgiler ders kitaplarında, sınıf ve öğretim yılı bazında güncel olayların sayısında yıllara göre düzenli olarak artış veya azalış meydana gelmediği belirtilmiştir. Buna karşın Demirkaya Gedik (2008) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler ders kitaplarında yer almış olan güncel konuların miktarına bakıldığında, 4. sınıftan 6. sınıfa kadar arttığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmanın bulguları literatürdeki bulgular ile bu açıdan örtüşmektedir.

Güncel konuların öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin öğretmenler çözüm önerisi olarak da öğretmen ders kitaplarının güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir (Memişoğlu ve Güçin, 2017). Demirkaya Gedik (2008), sosyal bilgiler ders kitaplarının basım yılı açısından son bir-iki yıl içerisinde meydana gelmiş güncel konuların seçildiğini, öğrenme alanının konusu ile alakasından dolayı geçmişte yayınlanmış bazı haberlere de yer verildiğini rapor etmiştir. Bu çalışmada da incelenen kitaplardaki güncel olayların çok büyük oranda yeni haberler olması, kitabın güncelliği sağladığını desteklemektedir.

Araştırmalar (Demirkaya Gedik, 2010), sosyal bilgiler öğretmenlerinin güncel olayları çoğunlukla afetler, siyasi sorunlar, uluslararası sorunlar, insan hakları, vatandaşlık, bilim, teknoloji ve çevre sorunları gibi konularla ilişkilendirdiğini göstermektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre ise, güncel olaylar hemen her öğrenme alanında kullanılarak konuların tamamına yayılmaya çalışılmıştır. Burada yapılması gereken ders konularını gerçek hayat ile bağlayabilmek ise, güncel olaylar bu görevi en başarılı bir şekilde yaptığından, hemen her konuda bir bağlantı verilmiş olması yararlı olacaktır.

Güncel olayların kaynakları ile ilgili olarak literatürdeki çalışmalar birbirinden farklı sonuçlar elde etmiştir. Sağlam, Bozkan ve Bozkan (2016)'ın yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin güncel olayları en çok internet kullanarak takip ettikleri, diğer kaynakların ise televizyon, gazete ve dergi gibi farklı araçlar olduğu ifade edilmiştir. Demirkaya Gedik (2008) tarafından yapılan araştırmada, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan güncel olayların haber kaynaklarından en fazla gazetelerden ve internette faydalandığı, buna karşın 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında internet haberlerine yer verilmediği tespit edilmiştir. Burada dikkati çeken konulardan biri de, daha önce yapılan iki araştırmadaki haber kaynakları ile son yıllarda yapılan araştırmalardaki haber kaynaklarının türlerinin farklılaşması ile ilgilidir. Örneğin, Demirkaya Gedik (2008)'in araştırmasında basılı haber kaynakları ders kitaplarında daha fazla yer almakta iken, bu araştırmada daha çok basılı olmayan kaynakların verildiği dikkati çekmektedir. Bu değişimin de oldukça normal olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin Demirkaya Gedik (2008), sosyal bilgiler ders kitaplarındaki gazete, dergi ve internet haberlerinin, kaynağından kesilerek kitaba yapıştırılmış haber kupürleri şeklinde ya da bilgisayar ekranında görünen internet sayfası görüntüsü şeklinde verildiğini belirtmektedir. Burada incelenen kitaplardaki güncel olaylarda ise, haber kupürlerinin oran olarak azaldığı dikkati çekmektedir.

Günümüz dünyasında neredeyse her alanda çok hızlı bir değişim gerçekleşmektedir. Bu hızlı değişim güncellik kavramını da ardından sürüklediğinden güncel olaylarda çok hızlı bir şekilde güncelliklerini yitirerek yerlerini yeni güncel olaylara bırakmaktadırlar. Bundan dolayı ders kitaplarının da bu değişim hızına ayak uydurması elzem bir durumdur. Buna bağlı olarak sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların yer almasıyla ilgili belki de en temel sorun, kitabın basım tarihinde güncel olan bir olayın, birkaç yıl sonra güncelliğini yitirebilmesidir. Bu da beraberinde ders kitaplarının MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından belirlenen 5 yıllık geçerlik süresinin yeniden gözden geçirilerek düşürülmesi konusunu da gündeme getirmektedir. Ancak, mevzuat değişikliği gerektiren bu sürecin zaman gerektirmesi nedeniyle, uzaktan eğitim uygulamalarının önem kazandığı bu dönemde, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içeriklerinin güncel olaylarla desteklenerek geliştirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tüm bunların yanında güncel olay kullanımını beraberinde medya okuryazarlığı becerisini de zorunlu kılmaktadır. Gerek sosyal medya gerekse yazılı ve görsel medya olsun eleştirel medya okuryazarlığı konusunda donanımlı bireyler yetiştirmek ve bunu sosyal bilgiler derslerinde güncel olayları sınıf ortamına getirerek gerçekleştirmek söz konusu beceriyle donanmış bireyleri yetiştirme hedefinde önemli görülmektedir. Güncel bir olay ya da durumun gerçek ya da sahte olup olmadığı ancak medya okuryazarı bireylerin varlığıyla anlamlı hale gelebilir. İyi medya okuryazarı olabilmek için ise bir öğrencinin güncel olaylarla sık karşılaşmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu beceri ve yöntemin birbirini desteklemesi hususu göz önünde bulundurulduğunda güncel olayların öğretim programları içerisindeki öneminin gittikçe arttığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H., Oğuz, R., Tatar, O. & Subaşı, Y. (2014). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının güncel olaylar bağlamında öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-65.
- Akdaş, H. B. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Akengin, H. & İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (2), 1-20.
- Akkan, M. & Akhan, N. E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncel olayları argümantasyon tekniği ile değerlendirmeleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8 (21), 118 - 139.
- Anderman, E. M. & Johnston, J. (1994). *Motivational influences on adolescents' current events knowledge*. Paper presented at the Annual Meeting of the Society for Research on Adolescence (San Diego, CA, Şubat 1994).
- Batti, Ö. (2016). *Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve barış değer düzeylerinin gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Bekret D. (2019). *Kanıt temelli güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımına yönelik bir eylem araştırması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S. K. (1982). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bozkurt, S. (2017). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.
- Çelikkaya, T. & Yakar, H. (2015). Sosyal bilgiler programında gazete, dergi ve internet haberlerinin kullanılması. *Turkish Studies*, 10(3), 251-270.
- Değirmenci, Y. & İltter, İ. (2017). An investigation into geography teachers' use of current events in geography classes. *Universal Journal of Educational Research*, 5(10), 1806-1817.
- Demir, Y. & Atasoy, E. (2018). 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının (2017) değerlendirilmesi. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 753-780.
- Demirkaya Gedik, H. (2008). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konular. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 117-134.
- Demirkaya Gedik, H. (2010). Güncel olayların ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanımı ve öğrenci görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Deveci, H. & Arın, D. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170-185.
- Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1), 417-451.
- Dinç, E. & Acun, A. (2017). Sosyal bilgiler dersinde ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili konuların öğretiminde güncel olayların kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 29-46.
- Eryılmaz, Ö. & Köse, T. Ç. (2017). Sosyal bilgiler dersinde güncel olay kullanımının öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (62), 985-1000.
- Eryılmaz, Ö. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2 (1), 8-26.
- Gündoğan Bayır, Ö. (2010a). Current events in 4th and 5th grade primary education social studies program. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 9, 923-928.
- Gündoğan Bayır, Ö. (2010b). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Gündoğan Bayır, Ö. (2016). Nitelikli toplumlara oluşturmada sosyal bilgiler dersinin rolü: sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri, *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7 (4), 493-520.

- Gürkan, B. (2009). *Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar: ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Haas, M. E. & Laughlin, M. A. (2000). Teaching current events: Its status in social studies today. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Education Research Association (New Orleans, LA, April 24-28, 2000)*.
- Journell, W. (2010). The influence of high-stakes testing on high school teachers' willingness to incorporate current political events into the curriculum. *The High School Journal*, 93 (3), 111-125.
- Kabapınar, Y. & Baysal, N. (2004). Reflecting life itself to social studies teaching in primary schools: design and evaluation of a teaching-learning sequence based on newspapers. *Educational Administration in Theory & Practice*, 39, 384-419.
- Kadioğlu, A. K. (1996). *Bazı kimyasal kavramların öğretilmesinde güncel olaylardan yararlanma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Trabzon.
- Kaltsounis, T. (1987). *Teaching social studies in the elementary school: The basics for citizenship*. (2nd ed.) New Jersey: Prentice Hall.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (35.Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kiriş Avaroğulları, A. (2018). Güncel olaylar ve kamusal sorunlar. (Çev. Ed. F. Zayimoğlu Öztürk ve S.B. Demir) *İlkokul ve ortaokullarda sosyal bilgiler öğretimi içinde* (203-233). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- MEB. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Memişoğlu, H. & Güçin, G. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre güncel konuların öğretimi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(4), 1274-1295.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed). Sage Publications.
- Mutlu, H. H. & Dinç, S. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabı'nda yer alan temalardaki metinlerin kök değerlerle ilişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Sağlam, H. İ., Bozkan, R. E. & Bozkan, E. (2016). The investigation of primary school teachers' opinions related to the current events, *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(3), 44-49.
- Smith, D. O. (1963). *Current events in the intermediate grades of a modern elementary school*. [MS Thesis, Kean University]. Fielding University Press.
- Taşkın, A. & Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27, 599-610.
- Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgilerde ders kitapları. B. Tay ve A. Öcal (Ed.) *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi içinde*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ünlüer, G. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Wilson, E., Sunal, C., Haas, M. & Laughlin, M. (1999). Teachers' perspectives on incorporating current controversial issues into the curriculum. *Paper presented at the Annual Meeting of the National Council for the Social Studies (79th, Orlando, FL, November 19-21, 1999)*.
- Yaylak, E. (2019). *Öğretim teknolojileri bağlamında eğitimde sosyal medya araçlarının kullanımı*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zayimoğlu Öztürk, F. (2018). Neden sosyal bilgiler eğitimi? F. Zayimoğlu Öztürk ve S. B. Demir (Çev. Ed.). *İlkokul ve ortaokullarda sosyal bilgiler öğretimi içinde* (2-27). PegemA Yayıncılık.
- Zemin, S. (2013). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.